

An Bhruiséil, 16 Samhain 2022
(OR. en)

13070/22

**Comhad Idirinstitiúideach:
2008/0140(CNS)**

**SOC 537
ANTIDISCRIM 102
MI 700
JAI 1259
FREMP 196**

TUARASCÁIL

ó:	An Uachtaránacht
chuig:	Coiste na mBuanionadaithe / an Chomhairle
Uimh. an doic. roimhe seo:	13067/22
Uimh. an doic. ón gCoim.:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Ábhar:	Togra le haghaidh Treoir ón gComhairle maidir le prionsabal na córa comhionainne a chur chun feidhme idir daoine gan beann ar reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach - Tuarascáil ar dhul chun cinn

I. RÉAMHRÁ

An 2 Iúil 2008, ghlac an Coimisiún togra le haghaidh Treoir ón gComhairle arb é is aidhm dó an chosaint ar idirdhealú ar fhorais reiligiúin nó creidimh, mhíchumais, aoise nó gnéaschlaonta a leathnú go réimsí lasmuigh den fhostaíocht. Agus reachtaíocht CE¹ atá ann cheana sa réimse sin á comhlánú, dhéanfaí, leis an treoir atá beartaithe, idirdhealú ar na forais thuasluaite a thoirmeasc sna réimsí seo a leanas: an chosaint shóisialta, lena n-áirítear an tslándáil shóisialta agus an cúram sláinte; an t-oideachas; agus rochtain ar earraí agus ar sheirbhísí, lena n-áirítear tithíocht.

¹ Go háirithe, Treoracha 79/7/CEE, 2000/43/CE, 2000/78/CE agus 2004/113/CE ón gComhairle.

Ba dhíol sásaimh i bprionsabal do thromlach mór na dtoscaireachtaí an togra, agus thacaigh cuid mhaith acu leis an aidhm atá aige an creat dlíthiúil atá ann cheana a thabhairt chun críche, trí aghaidh a thabhairt ar na ceithre fhoras uile idirdhealaithe trí chur chuige cothrománach.

Dhearbhaigh formhór na dtoscaireachtaí a thábhachtaí atá sé an chóir chomhionann a chur chun cinn mar luach comhroinnte laistigh den Aontas. Go háirithe, chuir roinnt toscaireachtaí i dtreis a shuntasáí atá an togra i gcomhthéacs na Náisiún Aontaithe ar Chearta Daoine atá faoi Mhíchumas (UNCRPD). B'fhearr le roinnt toscaireachtaí, áfach, forálacha níos uaillmhianaí maidir le míchumas.

Á chur i dtábhacht dóibh a thábhachtaí atá sé an t-idirdhealú a chomhrac, tá, san am atá caite, ceisteanna curtha ag roinnt toscaireachtaí faoin ngá leis an togra ón gCoimisiún, ar sárú é, dar leo, ar an inniúlacht náisiúnta maidir le saincheisteanna áirithe, agus go bhfuil sé i gcoimhlínt le prionsabail na coimhdeachta agus na comhréireachta. Tá soiléiriú iarrtha ag toscaireachtaí áirithe freisin agus tá údar inní curtha in iúl acu go háirithe maidir leis an easpa deimhneacht dhlíthiúil, roinnt na n-inniúlachtaí agus tionchar praiticiúil, airgeadais agus dlíthiúil an togra.

Tá forchoimeádais ghinearálta coinnithe ag dhá thoscaireacht maidir leis an togra mar atá.

Faoi láthair, tá forchoimeádais ghrinnscrúdaithe ghinearálta coinnithe ag na toscaireachtaí uile maidir leis an téacs.

Tá forchoimeádais ghrinnscrúdaithe pharlaiminteacha coinnithe ag CZ agus DK. Tacaíonn an Coimisiún leis an gcuardach ar chomhréiteach, agus ag an am céanna coimeádann sé forchoimeádas grinnscrúdaithe maidir le haon athruithe ar a thogra bunaidh ag an gcéim seo.

Ghlac Parlaimint na hEorpa a tuairim an 2 Aibreán 2009² faoin nós imeachta comhairliúcháin. Tar éis theacht i bhfeidhm Chonradh Liospóin an 1 Nollaig 2009, tagann an togra faoi Airteagal 19 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh anois; tá, dá bhrí sin, gá le haontoilíocht sa Chomhairle, tar éis *toiliú* a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.

² Féach A6-0149/2009. Cheap an Pharlaimint reatha Alice Kuhnke (SE/Verts/ALE) ina rapóirtéir.

II. OBAIR NA COMHAIRLE FAOI UACHTARÁNACHT NA SEICIA

Ag eascairt as an bplé a rinneadh in 2021, inar díríodh den chuid is mó ar na forálacha maidir le míchumas³, lean an Mheitheal um Cheisteanna Sóisialta⁴ dá scrúdú ar an gcomhad bunaithe ar nóta stiúrtha⁵ agus ar shraith nua moltaí maidir le dréachtú⁶ a chuir Uachtaránacht na Seicia síos.

Sa nóta stiúrtha uaithi, d'iarr an Uachtaránacht ar na toscaireachtaí a dtuairimí a chur i láthair maidir leis na forálacha atá sa leagan is déanaí den téacs lena dtabharfaí an ceart do na Ballstáit díolúine shealadach a iarraidh ón gceanglas cóiríocht réasúnta a chur ar fáil do dhaoine faoi mhíchumas. Iarradh ar na toscaireachtaí, go háirithe, a chur in iúl an measann siad go bhfuil na forálacha sin comhoiriúnach le Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Chearta Daoine faoi Mhíchumas (UNCRPD).

Iarradh ar na toscaireachtaí, ina theannta sin, measúnú a dhéanamh ar an ngá atá le díolúine den sórt sin ós rud é go bhfuil an riail sa dréacht-Treoir cheana féin nach mbeadh gá cóiríocht réasúnach a chur ar fáil dá mbeadh ualach míchuí nó díréireach ann.

³ Féach 9109/21 agus 14046/21.

⁴ Tionóladh na cruinnithe an 18 Iúil agus an 30 Meán Fómhair 2022.

⁵ 10626/22.

⁶ 12063/22.

Chuir tromlach soiléir na dtoscaireachtaí in iúl go raibh siad den tuairim (réamhthuairim i gcásanna áirithe) nach raibh an díolúine a moladh ag luí le UNCRPD agus nach raibh gá léi. Chuir roinnt toscaireachtaí i bhfios go láidir freisin go bhfuil an fhoráil atá ann cheana féin nach gá cóiríocht réasúnta a chur ar fáil ach amháin mura bhforchuireann sí ualach díríreach ina chosaint leordhóthanach cheana féin. Chuir roinnt toscaireachtaí eile in iúl freisin go bhfuil siad toilteanach roghanna éagsúla a phlé d'fhonn teacht ar réiteach, agus go mbeadh gá le haontoilíocht sula bhféadfaí an Treoir a ghlacadh. Mar sin féin, thacaigh roinnt toscaireachtaí eile le féachaint ar an smaoineamh maidir leis an díolúine a moladh, agus d'aithin siad ag an am céanna go bhfuil gá le tuilleadh oibre d'fhonn comhoiriúnacht a áirithiú idir UNCRPD agus an Treoir. Ghlac toscaireachtaí áirithe seasaimh oscailte freisin agus chuir siad i bhfios go láidir saincheistanna cosúil leis an ngá atá le solúbthacht chun an t-ualach airgeadais a d'eascródh as na forálacha míchumais atá sa Treoir a bhainistiú agus an gá atá le díolúintí a bheith eisceachtúil agus faoi cheangal ama, teoranta agus dírithe.

Bunaithe ar an bplé sin, thíolaic Uachtaránacht na Seicia sraith moltaí maidir le dréachtú ina bhfuil na príomhghnéithe seo a leanas:

- a) Scríosadh an fhoráil lena dtabharfaí an deis do na Ballstáit díolúine shealadach a iarraidh ón oibleagáid cóiríocht réasúnta a chur ar fáil (Airteagal 15(1d-1c)).
- b) Cuireadh tréimhse bhreise trasuite roghnach 2 bhliain leis an téacs (e.g. 6 bliana san iomlán ó theacht i bhfeidhm an togra) le haghaidh na hoibleagáide chun cóiríocht réasúnach a chur ar fáil do dhaoine atá faoi mhíchumas (Airteagal 15(2)).
- c) Cuireadh aithris leis an téacs freisin ina mínítear réasúnaíocht na tréimhse breise trasuímh (Aithris 20c).

Thacaigh tromlach na dtoscaireachtaí agus ionadaí an Choimisiúin leis an bhféidearthacht a bhaint den téacs díolúine shealadach a iarraidh ón oibleagáid cóiríocht réasúnta a chur ar fáil. Thacaigh tromlach na dtoscaireachtaí freisin (nó d'fhéadfaidís glacadh leis) an síneadh a moladh ar an tréimhse thrasuite i ndáil leis an oibleagáid cóiríocht réasúnta a chur ar fáil. Mar sin féin, ní raibh toscaireachtaí eile ná ionadaí an Choimisiúin in ann tacú leis an smaoineamh sin, ós rud é gur mheas siad gur tréimhse thrasuite i bhfad rófhada a bheadh sna 6 bliana san iomlán mar thoradh air sin. Bhí níos mó ama ag teastáil ó roinnt toscaireachtaí chun scrúdú a dhéanamh ar na moltaí nua maidir le dréachtú.

I measc na saincheisteanna eile a pléadh le linn Uachtaránacht na Seicia bhí an méid seo a leanas:

D'athdhearbhaigh toscaireachtaí áirithe go bhfuil amhras orthu maidir leis na *forálacha inrochtaineachta* a bhaint den Treoir, agus d'iarr siad go mbeadh forálacha níos uailmhianai ann maidir le míchumas. Mar sin féin, chuir ionadaí an Choimisiúin in iúl nach í an Treoir atá á plé, agus í dírithe ar idirdhealú, an áit cheart d'fhorálacha nithiúla inrochtaineachta laistigh den raon feidhme ábhartha.

Mheas Ballstáit eile go raibh gá le treoir dhlíthiúil maidir leis an idirghníomhú idir an Treoir atá beartaithe agus UNCRPD.

Leagtar tuilleadh sonraí amach in 11435/22 + COR 1 agus 13067/22. Leagtar amach an leagan is déanaí den dréacht-Treoir san Iarscríbhinn a ghabhann leis an doiciméad seo.

III. CONCLÚID

Cé go ndearnadh dul chun cinn áirithe le linn an phlé a bhí bunaithe ar an téacs is déanaí, is léir go bhfuil gá le tuilleadh oibre suntasaí sula bhféadfar an aontoilíocht is gá a bhaint amach sa Chomhairle.

Togra le haghaidh

TREOIR ÓN gCOMHAIRLE

**maidir le prionsabal na córa comhionainne a chur chun feidhme idir daoine gan beann ar
reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach**

TÁ COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagal 19(1) de,

Ag féachaint don togra ón gCoimisiún Eorpach⁷,

Tar éis dóibh an dréachtghníomh reachtach a chur chuig na parlaimintí náisiúnta,

Ag féachaint don toiliú ó Pharlaimint na hEorpa⁸,

Ag gníomhú di i gcomhréir le nós imeachta reachtach speisialta,

⁷ IO C , , lch. .

⁸ IO C , , lch. .

De bharr an mhéid seo a leanas:

- (1) I gcomhréir le hAirteagal 2 den Chonradh ar an Aontas Eorpach (CAE), tá an tAontas fothaithe ar luachanna an mheasa ar dhínit an duine, ar an tsaoirse, ar an daonlathas, ar an gcomhionannas, ar luach an smacht reachta agus an mheasa ar chearta an duine, lena n-áirítear na cearta atá ag daoine ar de ghrúpaí mionlaigh iad, ar comhluachanna ag na Ballstáit uile iad. I gcomhréir le hAirteagal 6 de CAE, aithníonn an tAontas na cearta, na saoirsí agus na prionsabail a leagtar amach i gCairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh ('an Chairt um Chearta Bunúsacha'). De bhun an Airteagail chéanna, is prionsabail ghinearálta dhlí an Aontais a bheidh sna cearta bunúsacha mar atá siad ráthaithe leis an gCoinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint agus mar a thig siad as na traidisiúin bhunreachtúla is coiteann do na Ballstáit.
- (2) An ceart chun comhionannais os comhair an dlí agus cosaint ar idirdhealú don uile duine, is ceart uilíoch é sin a aithnítear le Dearbhú Uilechoiteann Chearta an Duine, le Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir le Gach Cineál Idirdhealaithe in Aghaidh na mBan a Dhíothú, le Coinbhinsiún Idirnáisiúnta maidir le Gach Cineál Idirdhealaithe Chiníoch a Dhíothú, le Cúnaint Idirnáisiúnta na Náisiún Aontaithe ar Chearta Sibhialta agus Polaitiúla agus ar Chearta Eacnamaíocha, Sóisialta agus Cultúrtha, le Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Chearta Daoine faoi Mhíchumas (UNCRPD), le Coinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a chosaint agus le Cairt Shóisialta na hEorpa, a bhfuil na Ballstáit [uile] ina sínitheoirí díobh. Leis an Treoir seo, agus go háirithe leis na forálacha maidir le hinrochtaineacht agus cóiríocht réasúnta, urramaítear na prionsabail bhunúsacha a aithnítear in UNCRPD agus i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir leis an Oidhreacht Dhomhanda, Chultúrtha agus Nádúrtha a Chosaint.

- (2a) Amhail ón 23 Nollaig 2010, is páirtí in UNCRPD é an tAontas. Is cuid lárnach de dhlíchoras an Aontais Eorpaigh iad forálacha UNCRPD, i gcomhréir le hAirteagal 216(2) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE), agus ba cheart, dá bhrí sin, reachtaíocht an Aontais a léirmhíniú ar bhealach atá comhsheasmhach le UNCRPD. Go háirithe, áirítear in Airteagal 2 de UNCRPD, an diúltú do chóiríocht réasúnta sa shainmhíniú uaidh ar idirdhealú agus, in Airteagal 9 de, oibleagáidí maidir le hinrochtaineacht. Sa Teachtaireacht uaidh dar teideal *European Disability Strategy 2010-2020: A Renewed Commitment to a Barrier-Free Europe* [Straitéis Eorpach um Míchumas 2010-2020: Gealltanais Athnuaite don Eoraip Saor ó Bhacainní] d'iarr an Coimisiún go mbeadh comhsheasmhacht ann chun cur chun feidhme éifeachtach UNCRPD ar fud an Aontais a áirithiú agus shuigh sé an inrochtaineacht mar cheann de na hocht réimse gníomhaíochta.
- (3) Urramaítear leis an Treoir seo na cearta bunúsacha agus comhlíontar na prionsabail bhunúsacha a aithnítear go háirithe sa Chairt um Chearta Bunúsacha. In Airteagal 10 den Chairt um Chearta Bunúsacha aithnítear an ceart chun saoirse smaoinimh, coinsiasa agus reiligiúin; Le hAirteagal 21, toirmisctear aon idirdhealú, lena n-áirítear ar fhorais reiligiúin nó creidimh, míchumais, aoise nó claonta ghnéasaigh; agus le hAirteagal 26 aithnítear ceart daoine faoi mhíchumas chun tairbhiú de bhearta atá ceaptha chun neamhspleáchas na ndaoine sin.
- (4) Leis an mBliain Eorpach do na Daoine faoi Mhíchumas in 2003, an Bhliain Eorpach um Chomhdheiseanna do Chách in 2007, Bliain Eorpach an Chomhphlé Idirchultúrtha in 2008 agus an Bhliain Eorpach um Aosú Gníomhach agus um Dhlúthpháirtíocht idir na Glúine in 2012 tarraingíodh aird ar mharthanacht an idirdhealaithe ach chomh maith leis sin, ar na buntáistí a bhaineann leis an éagsúlacht.
- (5) Sa Bhruiséil, an 14 Nollaig 2007, d'iarr an Chomhairle Eorpach ar na Ballstáit, sna Conclúidí uaithi, na hiarrachtaí a neartú chun idirdhealú a chosc agus a chomhrac laistigh agus lasmuigh de mhargadh an tsaothair.

- (5a) An 21 Feabhra 2011, d'athdhearbhaigh an Chomhairle sna conclúidí uaithi a tiomantas láidir saoirse reiligiúin nó creidimh gan idirdhealú a chur chun cinn agus a chosaint. Sna conclúidí ón gComhairle an 17 Meitheamh 2011, d'iarr an Chomhairle agus ionadaithe rialtais na mBallstát ar na Ballstáit agus ar an gCoimisiún Eorpach leanúint de chomhrac an idirdhealaithe in aghaidh daoine faoi mhíchumas agus an creat dlí atá ann cheana a athbhreithniú. An 16 Meitheamh 2016, d'iarr an Chomhairle ar an gCoimisiún Eorpach, sna conclúidí uaithi, na bearta a leagtar amach i Liosta Gníomhaíochta an Choimisiúin Eorpaigh a chur chun cinn chun comhionannas LGBTI a chur ar aghaidh.
- (6) D'iarr Parlaimint na hEorpa go leathnófaí an chosaint in aghaidh an idirdhealaithe i ndlí an Aontais Eorpaigh i Rún an 20 Bealtaine 2008⁹ agus i Rún an 8 Meán Fómhair 2015¹⁰ uaithi.
- (6a) Bíonn tionchar tromchúiseach ag an idirdhealú ní hamháin ar dhaoine aonair ach ar an tsochaí chomh maith lena n-áirítear ar an olltáirgeacht intíre, ar ioncam cánach agus ar chomhtháthú sóisialta. Is féidir leis an gcosaint in aghaidh idirdhealú dá bhforáiltear sa Treoir seo rannchuidiú le stádas sláinte níos fearr, le torthaí oideachais agus, ar na cúiseanna sin uile, le méadú ar olltáirgeacht intíre na mBallstát.

⁹ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 20 Bealtaine 2008 maidir leis an dul chun cinn a rinneadh i ndáil le comhionannas deiseanna agus neamh-idirdhealú san Aontas Eorpach (trasuí Threoracha 2000/43/CE agus 2000/78/CE) (2007/2202(INI)) (IO C279 E, 19.11.2009, lch. 23).

¹⁰ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 8 Meán Fómhair 2015 maidir le staid na gceart bunúsach san Aontas Eorpach (2013-2014) (2014/2254(INI)) (IO C316, 22.9.2017, lch. 2.)

- (7) Dhearbhaigh an Coimisiún Eorpach ina Theachtaireacht *Renewed social agenda: Opportunities, access and solidarity in 21st century Europe* [Clár oibre sóisialta athnuaite: Deiseanna, rochtain agus dlúthpháirtíocht san Eoraip san 21ú haois], i gcás sochaithe ina meastar go mbaineann luach comhionann le gach duine aonair, nár cheart do bhacainní saorga ná idirdhealú d'aon chineál bac a chur ar dhaoine na deiseanna sin a shaothrú. D'fhéadfadh idirdhealú atá bunaithe ar reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach an bonn a bhaint de chuspóirí an Aontais mar a leagtar síos sna Conarthaí iad, go háirithe ardleibhéal fostaíochta agus cosanta sóisialta a bhaint amach, ardú ar an gcaighdeán maireachtála, agus ar an gcáilíocht saoil, comhtháthú eacnamaíoch agus sóisialta agus dlúthpháirtíocht. D'fhéadfadh sé chomh maith an bonn a bhaint den chuspóir deireadh a chur le constaicí ar shaorghluaiseacht daoine, earraí agus seirbhísí idir na Ballstáit. Chuir an Coimisiún i bhfios go láidir arís agus d'athnuaigh a thiomantas idirdhealú a chomhrac agus comhionannas deiseanna a chur chun cinn sa Teachtaireacht uaidh *Non-discrimination and equal opportunities: A renewed commitment* [Neamh-idirdhealú agus comhionannas deiseanna: Gealltanais athnuaite] agus sa Mholadh uaidh *Establishing the European Pillar of Social Rights* [Colún Eorpach na gCeart Sóisialta a bhunú].

- (8) Áirítear i reachtaíocht an Aontais atá ann cheana trí ionstraim dlí atá bunaithe ar Airteagal 13 den Chonradh ag bunú an Chomhphobail Eorpaigh, ar cuireadh Airteagal 19 de CFAE ina ionad. Is iad Treoracha 2000/43/CE ¹¹, 2000/78/CE¹² agus 2004/113/CE¹³, arb é is aidhm dóibh idirdhealú ar fhorais gnéis, tionscnaimh chiníoch nó eitnigh, reiligiúin nó creidimh, míchumais, aoise nó claonta ghnéasaigh a chosc agus a chomhrac. Tá luach na reachtaíochta sa chomhrac i gcoinne an idirdhealaithe léirithe ag na hionstraimí sin. Go háirithe, le Treoir 2000/78/CE bunaítear creat ginearálta le haghaidh na córa comhionainne i gcúrsaí fostaíochta agus slí bheatha ar fhorais reiligiúin agus creidimh, míchumais, aoise agus claonta ghnéasaigh. Ní mar a chéile idir na Ballstáit éagsúla áfach méid ná cineál na cosanta in aghaidh an idirdhealaithe ar na forais sin thar réimsí na fostaíochta. Le Treoir 2000/43/CE, cosnaítear daoine i gcoinne idirdhealú ar fhorais a dtionscnaimh chiníoch nó eitnigh maidir le rochtain ar earraí agus ar sheirbhísí agus maidir le soláthar earraí agus seirbhísí, cosaint shóisialta chomh maith le hoideachas, ach le Treoir 2004/113/CE tairgtear cosaint ar idirdhealú ar fhoras gnéis maidir le rochtain ar earraí agus seirbhísí agus maidir le soláthar earraí agus seirbhísí, cé is moite d'ábhar na meán agus ábhar fógraíochta agus den oideachas chomh maith.
- (9) Is é is cuspóir don Treoir seo, dá bhrí sin, i leith na bhforas a chumhdaítear léi, méid agus cineál na cosanta[...] in aghaidh an idirdhealaithe a leathnú thar réimsí na fostaíochta go dtí na réimsí sonracha a leagtar amach sa Treoir seo. Dá bhrí sin, ba cheart do reachtaíocht an Aontais idirdhealú a chosc atá bunaithe ar reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach i roinnt réimsí lasmuigh de mhargadh an tsaothair, lena n-áirítear rochtain ar chosaint shóisialta, rochtain ar oideachas agus rochtain ar earraí agus ar sheirbhísí agus soláthar earraí agus seirbhísí, lena n-áirítear tithíocht. Ba cheart seirbhísí a thuiscint de réir bhrí Airteagal 57 CFAE.

¹¹ Treoir 2000/43/CE ón gComhairle an 29 Meitheamh 2000 maidir le cóir chomhionann a chur chun feidhme idir daoine gan spleáchas do thionscnaimh ciníoch nó eitneach (IO L 180, 19.7.2000, lch. 22).

¹² Treoir 2000/78/CE ón gComhairle an 27 Samhain 2000 lena mbunaítear creat ginearálta le haghaidh na córa comhionainne i gcúrsaí fostaíochta agus slí bheatha (IO L 303, 2.12.2000, lch. 16).

¹³ Treoir 2004/113/CE ón gComhairle an 13 Nollaig 2004 lena gcuirtear i bhfeidhm prionsabal na córa comhionainne idir fir agus mná maidir le rochtain ar earraí agus ar sheirbhísí agus maidir le soláthar earraí agus seirbhísí (IO L 373, 21.12.2004, lch. 37).

- (10) Le Treoir 2000/78/CE, toirmisctear idirdhealú sa rochtain ar an ngairmoiliúint; is gá an chosaint sin a chur i gcrích tríd an toirmeasc ar idirdhealú a leathnú chuig an oideachas nach meastar gur gairmoiliúint í.
- (11) Ba cheart an Treoir seo a bheith gan dochar d'inniúlachtaí na mBallstát, go háirithe i réimsí an oideachais, na slándála sóisialta agus an chúraim sláinte. Ba cheart é a bheith gan dochar chomh maith do ról ríthábhachtach agus lánrogha leathan na mBallstát maidir le seirbhísí ar mhaithe leis an leas eacnamaíoch i gcoitinne a sholáthar, a choimisiúnú agus a eagrú.
- (12) Leis an idirdhealú, tuigtear go n-áirítear idirdhealú díreach, idirdhealú indéach, ciapadh, teoracha chun idirdhealú agus diúltú cóiríocht réasúnta a chur ar fáil do dhaoine faoi mhíchumas. Tuigtear leis freisin go dtarlaíonn idirdhealú bunaithe ar níos mó ná foras amháin.
- (12a) Tarlaíonn idirdhealú, *inter alia*, nuair a chaitear le duine ar bhealach nach bhfuil chomh fabhrach céanna, nó nuair a dhéantar é a chiapadh, toisc caidreamh a bheith ag an duine sin, nó a cheaptar a bheith aige, le daoine a bhfuil reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach áirithe acu, nó le heagraíochtaí atá tiomnaithe do chearta na ndaoine sin a chur chun cinn¹⁴. Tarlaíonn idirdhealú chomh maith nuair a chaitear le duine ar bhealach nach bhfuil chomh fabhrach céanna nuair a dhéantar talamh slán de reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach áirithe a bheith aige. Is iomchuí, dá bhrí sin, foráil a dhéanamh go sainráite maidir le cosaint in aghaidh idirdhealú den sórt sin mar gheall ar chaidreamh nó tuiscint sa Treoir seo¹⁵.

¹⁴ Breithiúnas na Cúirte i gCás C-83/14, *CHEZ Razpredelenie (Nikolova)*, 16 Iúil 2015 agus Breithiúnas na Cúirte i gCás C-303/06 *Coleman v Attridge*, an 17 Iúil 2008.

¹⁵ *Ibidem*.

- (12ab) Maidir le hidirdhealú a dhéantar ar níos mó ná foras amháin, tuigtear gur idirdhealú é, in aon fhoirm de, nuair a tharlaíonn sé ar bhonn teaghlaim de dhá cheann nó níos mó de na forais seo a leanas, lena n-áirítear i gcás nach mbeadh idirdhealú in aghaidh an duine lena mbaineann ag eascairt as dá dtógfaí aon cheann ar leithligh: reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach. Ba cheart aitheantas a thabhairt d'idirdhealú a dhéantar ar níos mó ná foras amháin chun réaltacht chasta cásanna idirdhealaithe a léiriú, chomh maith le cosaint íospartaigh na gcásanna sin a mhéadú.
- (12b) Tá ciapadh contrártha do phrionsabal na córa comhionainne, toisc nach féidir le híospartaigh ciaptha rochtain ar chosaint shóisialta, oideachas agus earraí agus seirbhísí a theachtadh ar bhonn comhionann le daoine eile. Is iomaí foirm dhifriúil den chiapadh atá ann, lena n-áirítear iompar neamh-inmhianaithe ar iompar béil, iompar fisiciúil nó iompar eile neamhbhriathartha é. Féadfar a mheas gur ciapadh é an t-iompar sin de réir bhrí na Treorach seo má dhéantar é an athuair nó ar shlí eile atá chomh tromchúiseach sin go bhfuil sé de chuspóir nó d'éifeacht aige dínit an duine a shárú agus timpeallacht imeaghlaithe, naimhdeach, tháireach, uiríslithe nó ghránna a chruthú.
- (13) Agus prionsabal na córa comhionainne á chur chun feidhme gan beann ar reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach, ba cheart é a bheith d'aidhm ag an Aontas, i gcomhréir le hAirteagal 8 CFAE, neamhionannais a dhíothú agus comhionannas idir fir agus mná a chur chun cinn, go háirithe toisc gur minic gur mná iad na híospartaigh idirdhealaithe ar níos mó ná foras amháin.

Agus na dlíthe, na rialacháin agus na forálacha riaracháin is gá chun an Treoir seo a chomhlíonadh á n-ullmhú nó á n-athbhreithniú, ba cheart do na Ballstáit an tionchar difreálach ar fhir agus ar mhná a chur san áireamh.

- (14) Ba cheart gur faoi na comhlachtaí breithiúnacha náisiúnta nó comhlachtaí inniúla eile i gcomhréir le rialacha an dlí náisiúnta nó an chleachtais náisiúnta a dhéanfaí na fíorais a mheas óna bhféadfar a thoimhdiú go ndearnadh idirdhealú díreach nó indíreach. D'fhéadfaí foráil leis na rialacha sin, go háirithe, go mbeifí in ann idirdhealú indíreach a shuí trí aon mhodh lena n-áirítear ar bhonn fianaise staidrimh agus/nó eolaíoch.
- (14a) Féadfar glacadh le difríochtaí sa chóir i ndáil le haois in imthosca áirithe má tá údar oibiachtúil leo ar mhaithe le haidhm dhlísteanach agus má tá na modhanna chun an aidhm sin a bhaint amach iomchuí agus riachtanach. Sa chomhthéacs sin, ba cheart cur chun cinn lánpháirtiú eacnamaíoch, cultúrtha nó sóisialta daoine a bhaineann le haoisghrúpaí sonracha a bheith ina aidhm dhlísteanach. Ba cheart an bealach chun an aidhm sin a bhaint amach, amhail coinníollacha rochtana níos fabhraí a thairiscint do dhaoine a bhaineann le haoisghrúpaí sonracha, a bheith iomchuí agus riachtanach. Maidir le bearta a bhaineann le haois lena dtairgtear coinníollacha níos fabhraí do dhaoine d'aois áirithe ná mar atá ar fáil do dhaoine eile, amhail taraifí saora nó laghdaithe ar leas a bhaint as iompar poiblí, músaeim, nó saoráidí spóirt, measfar go bhfuil siad ag luí le prionsabal an neamh-idirdhealaithe agus ní idirdhealú ar fhoras aoise iad.
- (15)
- (15a)
- (15b) Ba cheart an ceart a bheith ag custaiméirí agus ag comhlachtaí ábhartha breithiúnacha agus gearáin go gcuirfí ar an eolas iad, arna iarraidh sin, faoi na cúiseanna a mhíneodh na difríochtaí sa chóir ar fhorais aoise nó míchumais i seirbhísí airgeadais. Ba cheart an fhaisnéis a chuirfear ar fáil a bheith úsáideach agus intuigthe don phobal i gcoitinne agus ba cheart di na difríochtaí i riosca aonair don tseirbhís i gceist a mhíniú. Níor cheart oibleagáid a bheith ar sholáthraithe seirbhísí airgeadais, áfach, sonraí atá íogair ó thaobh na tráchtála de a nochtadh.

- (16) Tá an tsaoirse chun conartha ag gach duine aonair, lena n-áirítear an tsaoirse comhpháirtí conarthach d'idirbheart a roghnú. Níor cheart feidhm a bheith ag an Treoir seo maidir le hidirbhearta eacnamaíocha arna ndéanamh ag daoine aonair a ndéantar na hidirbhearta sin lena n-aghaidh i gcomhthéacs an tsaoil phríobháidigh nó an tsaoil teaghlaigh.
- (17) Agus idirdhealú á thoirmeasc, tá sé tábhachtach cearta agus saoirsí bunúsacha eile a urramú i gcomhréir leis an gCairt um Chearta Bunúsacha agus leis an gCoinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint, go háirithe cosaint an tsaoil phríobháidigh agus shaol an teaghlaigh, saoirse reiligiúin, saoirse comhlachais, saoirse chun tuairimí a nochtadh, saoirse an phreasa agus saoirse faisnéise. Ba cheart an Treoir seo a bheith gan dochar do bhearta a leagtar síos sa dlí náisiúnta, ar bearta iad atá riachtanach, i sochaí dhaonlathach, ar mhaithe leis an tslándáil phoiblí, chun an t-ord poiblí a choimeád, chun an choireacht a chosc, chun an tsláinte a chosaint agus chun cearta agus saoirsí daoine eile a chosaint.
- (17-a) Ní athraíonn an Treoir seo roinnt na n-inniúlachtaí idir an tAontas agus na Ballstáit mar a shainítear sna Conarthaí, lena n-áirítear i réimsí an oideachais agus na cosanta sóisialta. Tá sé gan dochar chomh maith do ról ríthábhachtach agus lánrogha leathan na mBallstát maidir le seirbhísí ar mhaithe leis an leas eacnamaíoch i gcoitinne a sholáthar, a choimisiúnú agus a eagrú.
- (17a) Cumhdaítear sa Treoir seo cur i bhfeidhm phrionsabal na córa comhionainne maidir le rochtain ar chosaint shóisialta, rochtain ar oideachas agus rochtain ar earraí agus seirbhísí agus soláthar earraí agus seirbhísí laistigh de theorainneacha inniúlachtaí an Aontais. Ní áirítear le coincheap 'rochtain' an cinneadh a dhéanamh, i gcomhréir leis an dlí náisiúnta agus leis an gcleachtas náisiúnta, an bhfuil duine incháilithe cosaint shóisialta nó oideachas a fháil, toisc gurb iad na Ballstáit atá freagrach as a gcosaint shóisialta agus a gcórais oideachais a eagrú agus a mhaoiniú agus as ábhar na gcóras sin, agus as sainiú cé atá i dteideal cosaint shóisialta nó oideachas a fháil.

- (17b) De réir bhrí na Treorach seo, ba cheart slándáil shóisialta, cúnamh sóisialta, tithíocht shóisialta agus cúram sláinte a chumhdach. Dá bhrí sin, ba cheart feidhm a bheith ag an Treoir seo maidir le cearta, teidlíochtaí agus sochair uile a eascraíonn as scéimeanna slándála sóisialta ginearálta nó speisialta, scéimeanna cúnaimh shóisialta agus scéimeanna cúraim sláinte, ar scéimeanna reachtúla iad nó a sholáthraíonn an Stát nó páirtithe príobháideacha go díreach. Sa chomhthéacs sin, ba cheart feidhm a bheith ag an Treoir maidir le sochair in airgead tirim, le sochair chomhchineáil agus le seirbhísí, gan beann ar cibé acu is scéimeanna ranníocacha nó scéimeanna neamhranníocacha atá i gceist. Áirítear leis na scéimeanna thuasluaite, mar shampla, brainsí na slándála sóisialta a shainítear le Rialachán (CE) Uimh. 883/2004¹⁶ ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle, chomh maith le scéimeanna lena bhforáiltear do shochair nó do sheirbhísí a dheonaítear ar chúiseanna a bhaineann le heaspa acmhainní airgeadais nó le baol eisiaimh shóisialta. Tá feidhm ag an Treoir seo freisin maidir le pinsin fhorlíontacha a chumhdaítear le Treoir 2014/50/AE.
- (17c)
- (17d)
- (17e)
- (17f) Le hinniúlacht eisiach na mBallstát maidir le heagrú a gcóras cosanta sóisialta áirítear inniúlacht chun córais den sórt sin agus socruithe gaolmhara a bhunú, a mhaoiniú agus a bhainistiú chomh maith leis an inniúlacht substaint, méid, ríomh agus fad na sochar agus na seirbhísí a chinneadh, agus coinníollacha incháilitheachta do shochair agus do sheirbhísí a shocrú, chomh maith leis na coinníollacha sin a choigeartú chun inbhuaine an airgeadais phoiblí a áirithiú.

¹⁶ Rialachán (CE) Uimh. 883/2004 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 29 Aibreán 2004 maidir le comhordú na gcóras slándála sóisialta (IO L 166, 30.4.2004, lch. 1).

(17g) Le hinniúlacht eisiach na mBallstát maidir le heagrú a gcóras oideachais agus inneachar na múinteoireachta agus na gníomhaíochtaí oideachais, lena n-áirítear oideachas riachtanas speisialta a sholáthar, áirítear an inniúlacht institiúidí oideachais a bhunú, a mhaoiniú agus a bhainistiú, curaclaim agus gníomhaíochtaí oideachais eile a fhorbairt, próisis scrúdaithe a shainiú agus na coinníollacha incháilitheachta a leagan síos, lena n-áirítear, mar shampla, teorainneacha aoise maidir le hincháilitheacht do scoileanna, do scoláireachtaí nó do chúrsaí.

(17ga)

(17h) Níl feidhm ag an Treoir seo maidir le hábhair a chumhdaítear faoin dlí teaghlaigh lena n-áirítear stádas pósta agus uchtú agus maidir le dlíthe a bhaineann le cearta atáirgthe. Tá sé gan dochar chomh maith do chineál saolta an Stáit, institiúidí nó comhlachtaí stáit, nó an oideachais.

(17i)

(18)

(19) De réir Airteagal 17 CFAE, urramaíonn an tAontas an stádas faoin dlí náisiúnta atá ag eaglaisí agus ag comhlachais nó pobail reiligiúnacha sna Ballstáit agus ní dhéanann sé dochar don stádas sin agus urramaíonn sé stádas eagraíochtaí fealsúnacha agus neamhchreidmheacha chomh maith céanna.

(19a) Áirítear ar dhaoine faoi mhíchumas daoine ar a bhfuil lagú fadtéarmach coirp, meabhrach, intleachtúil nó céadfach, ar lagú é, nuair a bhíonn orthu dul i ngleic le bacainní éagsúla, a d'fhéadfadh bac a chur ar rannpháirtíocht iomlán agus éifeachtach a bheith acu sa tsochaí ar bhonn comhionann le daoine eile. Ba cheart an sainmhíniú ar 'fadtéarmach' maidir le coincheap an mhíchumais a mheas i bhfianaise chásdlí Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, go háirithe breithiúnas na Cúirte i gCás C-395/15.

- (19ab)¹⁷ Tá prionsabal na hinrochtaineachta bunaithe i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Chearta Daoine faoi Mhíchumas. Déantar foráil maidir leis sin sa Choinbhinsiún, d'fhonn a chur ar chumas daoine faoi mhíchumas maireachtáil go neamhspleách agus a bheith páirteach go hiomlán i ngach gné den saol, go bhfuil na Ballstáit, ina gcáil mar Stát is Páirtithe, le bearta iomchuí a dhéanamh chun a áirithiú go mbeidh rochtain ag daoine faoi mhíchumas, ar bhonn comhionann le daoine eile, ar an timpeallacht fhisiciúil, ar iompar, ar fhaisnéis agus ar chumarsáid, lena n-áirítear teicneolaíochtaí agus córais faisnéise agus chumarsáide, agus ar shaoráidí agus seirbhísí eile atá oscailte don phobal nó a chuirtear ar fáil don phobal i limistéir uirbeacha agus tuaithe araon.
- (19b) Tá ról tábhachtach, maidir le comhionannas iomlán a áirithiú i gcleachtas, ag bearta chun inrochtaineacht do dhaoine faoi mhíchumas a áirithiú, ar bhonn comhionann le daoine eile, ar na réimsí a chumhdaítear leis an Treoir seo. Ba cheart a chuimsiú, sna bearta sin, constaicí agus bacainní ar inrochtaineacht a shainaithint agus a dhíothú, chomh maith le constaicí agus bacainní nua a chosc. Níor cheart, le bearta chun inrochtaineacht do dhaoine faoi mhíchumas a áirithiú, ualach díréireach a fhorchur. Ba cheart a mheas go bhfuil inrochtaineacht bainte amach ar bhealach comhréireach má tá daoine faoi mhíchumas in ann, go héifeachtach agus ar bhonn comhionann le daoine eile, rochtain a fháil ar na seirbhísí a bhfuil foirgnimh, saoráidí, seirbhísí iompair agus bonneagar ar leith ceaptha lena sholáthar nó a thairiscint don phobal, fiú mura bhfuil rochtain acu ar iomlán an fhoirgnimh, na saoráide nó an bhonneagair lena mbaineann.
- (19c) Ba cheart é a bheith d'aidhm ag na bearta sin, laistigh de raon feidhme na Treorach seo, inrochtaineacht a bhaint amach, lena n-áirítear maidir leis na nithe a leanas, *inter alia*: an timpeallacht fhisiciúil, iompar, teicneolaíocht agus córais faisnéise agus chumarsáide, agus seirbhísí. D'fhéadfadh nach mbeifí in ann rochtain a fháil a bheadh comhionann go hiomlán le rochtain daoine eile ach ní féidir é sin a úsáid mar bhonn cirt le gan gach beart a ghlacadh chun cur, a mhéid is féidir, leis an inrochtaineacht a bheidh ag daoine faoi mhíchumas.

¹⁷ Déanfar an aithris a athbhreithniú níos déanaí.

- (19ca) Ba cheart cóiríocht réasúnta a dhéanamh sna réimsí a chumhdaítear leis an Treoir, ar choinníoll nach n-eascródh aon ualach díréireach as. Foráiltear le UNCRPD go ndéanfaidh gach Stát is Páirtí, d'fhonn comhionannas a chur chun cinn agus idirdhealú a dhíothú, gach beart iomchuí chun a áirithiú go gcuirfear cóiríocht réasúnta ar fáil. Ciallaíonn cóiríocht réasúnta mar a shainmhínítear in UNCRPD é an modhnú agus na coigeartuithe is gá agus is iomchuí nach bhforchuirtear ualach díréireach nó míchuí leo, i gcás inar gá sin i gcás ar leith, chun a áirithiú go mbainfidh daoine faoi mhíchumas leas as cearta uile an duine agus as na saoirsí bunúsacha uile nó go bhfeidhmeoidh siad na cearta agus na saoirse sin ar bhonn comhionann le daoine eile. Foráiltear i dTreoir 2000/78/CE '[go n]déanfaidh fostóirí na bearta oiriúnacha a dhéanamh, más rud é gur gá sin i gcás ar leith, chun cur ar chumas duine faoi mhíchumas rochtain a fháil ar fhostaíocht, a bheith rannpháirteach i bhfostaíocht nó dul chun cinn a dhéanamh i bhfostaíocht, nó dul faoi oiliúint, mura rud é go bhforchuirfeadh bearta den sórt sin ualach díréireach ar an bhfostóir' (aistriúchán neamhoifigiúil).
- (19cb) Tá ról tábhachtach ag bearta chun cóiríocht réasúnta a chur ar fáil, chun comhionannas iomlán a áirithiú do dhaoine faoi mhíchumas sna réimsí a chumhdaítear leis an Treoir seo. I gcomhthéacs caidreamh conarthach nó caidreamh de chineál eile atá fadtéarmach idir an tsoláthraí agus an duine faoi mhíchumas, d'fhéadfaí a mheas gur cóiríocht réasúnta é athrú struchtúrach ar an áitreabh nó ar an trealamh. Féadfar a chuimsiú mar chóiríocht réasúnta gnáthbheartais, gnáthnósanna imeachta agus gnáthchleachtais an tsoláthraí, coinníollacha rochtana a chur in oiriúint agus cúnamh sonracha a chur ar fáil, agus riachtanais ar leith duine faoi mhíchumas á gcur san áireamh, chun go mbainfear toradh comhionann amach.

(19cc) Ní gá bearta maidir le cóiríocht réasúnta a dhéanamh ach amháin a mhéid nach bhforchuirtear ualach díréireach leo. Níor cheart do dhíolúintí ó cheanglas amháin nó níos mó maidir le cóir chomhionann mar gheall ar an ualach díréireach a fhorchuirtear leo dul thar a bhfuil fíor-riachtanach chun an t-ualach sin a theorannú i ndáil le gach cás ar leith. Ba cheart bearta lena bhforchuirfí ualach díréireach a thuiscint mar bhearta lena bhforchuirfí ualach breise eagrúcháin nó airgeadais iomarcach, agus an tairbhe ba dhóichí a bheadh ann don duine/do na daoine faoi mhíchumas á cur san áireamh. Níor cheart ach cúiseanna dlisteanacha a chur san áireamh in aon mheasúnú.

(19d)

(19e) I gcás ina gcomhlíonfar, le dlí an Aontais lena ndéantar foráil maidir le caighdeáin nó sonraíochtaí mionsonraithe i ndáil le hinrochtaineacht nó cóiríocht réasúnta i ndáil le hearraí nó seirbhísí ar leith, ba cheart a mheas go bhfuil ceanglais na Treorach seo maidir le hinrochtaineacht nó freastal réasúnta comhlíonta.

- (20) Bunaítear cheana féin i ndlí an Aontais sonraíochtaí mionsonraithe maidir le hinrochtaineacht agus cóiríocht réasúnta i réimsí áirithe. Déantar foráil do na sonraíochtaí sin, *inter alia*, i Rialachán (AE) Uimh. 1300/2014 ón gCoimisiún¹⁸, Rialachán (AE) Uimh. 181/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle¹⁹, Rialachán (CE) Uimh. 1371/2007 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle²⁰ agus i Rialachán (CE) Uimh. 1107/2006 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle²¹. Bunaítear ceanglais dhlíthiúla le dlí an Aontais cheana féin chun inrochtaineacht a áirithiú, gan foráil a dhéanamh do shonrú ná do chaighdeán an cheanglais sin. Bunaítear na ceanglais dhlíthiúla sin, *inter alia*, i Rialachán (AE) Uimh 1303/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle²² agus i dTreoir 2014/24/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle²³. Mar shampla, ceanglaítear le hAirteagal 7 de Rialachán (AE) Uimh. 1303/2013 go bhfuil inrochtaineacht do dhaoine faoi mhíchumas ar cheann de na critéir atá le comhlíonadh agus oibríochtaí arna gcómhaoiniú ag na Cistí á sainiú.

¹⁸ Rialachán (AE) Uimh. 1300/2014 ón gCoimisiún an 18 Samhain 2014 maidir leis na sonraíochtaí teicniúla le haghaidh idir-inoibritheachta a bhaineann le hinrochtaineacht chóras iarnróid an Aontais do dhaoine atá faoi mhíchumas agus do dhaoine a bhfuil a soghluaisteacht laghdaithe (IO L 356, 12.12.2014, lch. 110).

¹⁹ Rialachán (AE) Uimh. 181/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Feabhra 2011 maidir le cearta paisinéirí in iompar de bhus agus de chóiste agus lena leasaítear Rialachán (CE) Uimh. 2006/2004 (IO L 55, 28.2.2011, lch. 1).

²⁰ Rialachán (CE) Uimh. 1371/2007 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 23 Deireadh Fómhair 2007 maidir le cearta agus oibleagáidí paisinéirí iarnróid (IO L 315, 3.12.2007, lch. 14).

²¹ Rialachán (CE) Uimh. 1107/2006 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 5 Iúil 2006 maidir leis na cearta atá ag daoine faoi mhíchumas agus daoine faoi mhíchumas luaineachta agus iad ag taisteal d'aer (IO L 204, 26.7.2006, lch. 1).

²² Rialachán (AE) Uimh. 1303/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 17 Nollaig 2013 lena leagtar síos forálacha coiteanna maidir le Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa, le Ciste Sóisialta na hEorpa, leis an gCiste Comhtháthaithe, leis an gCiste Eorpach Talmhaíochta um Fhorbairt Tuaithe agus leis an gCiste Eorpach Muirí agus Iascaigh agus lena leagtar síos forálacha ginearálta maidir le Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa, le Ciste Sóisialta na hEorpa, leis an gCiste Comhtháthaithe agus leis an gCiste Eorpach Muirí agus Iascaigh agus lena n- aisghairtear Rialachán (CE) Uimh. 1083/2006 ón gComhairle (IO L 347, 20.12.2013, lch. 320).

²³ Treoir 2014/24/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 26 Feabhra 2014 maidir le soláthar poiblí agus lena n-aisghairtear Treoir 2004/18/CE (IO L 94, 28.3.2014, lch. 65).

(20-aa)

(20-a) Chomh maith le réamhbhearta ginearálta chun inrochtaineacht a áirithiú, tá ról tábhachtach ag bearta chun cóiríocht réasúnta a chur ar fáil i gcásanna aonair, chun comhionannas iomlán a áirithiú i gcleachtas do dhaoine faoi mhíchumas sna réimsí a chumhdaítear leis an Treoir seo. I gcomhthéacs caidreamh conarthach nó caidreamh de chineál eile atá fadtéarmach idir an soláthraí agus an duine faoi mhíchumas, d'fhéadfaí a mheas gur cóiríocht réasúnta é athrú struchtúrach ar an áitreabh nó ar an trealamh. Féadfar a chuimsiú mar chóiríocht réasúnta gnáthbheartais, gnáthnósanna imeachta agus gnáthchleachtais an tsoláthraí, coinníollacha rochtana a chur in oiriúint agus cúnamh sonrach a chur ar fáil, agus riachtanais ar leith duine faoi mhíchumas á gcur san áireamh, chun go mbainfear toradh comhionann amach. Níor cheart ualach díréireach a bheith ann mar thoradh ar bhearta a dhéantar chun cóiríocht réasúnta a chur ar fáil.

(20-b) Moltar do na Ballstáit bearta nuálacha a fhorbairt agus a chur chun feidhme chun cóiríocht réasúnta a áirithiú.

(20aa) Agus tithíocht á soláthar, níor cheart é a bheith de cheangal ar an soláthraí, chun na forálacha maidir le cóiríocht réasúnta a leagtar amach sa Treoir seo a chomhlíonadh, athruithe struchtúrtha a dhéanamh ar an áitreabh nó íoc as na hathruithe sin. I gcomhréir leis an dlí agus leis an gcleachtas náisiúnta, ba cheart don soláthraí glacadh leis na hathruithe sin má chistítear iad ar shlí eile agus mura bhforchuirtear ualach díréireach de chineál eile leo.

(20ab) Déantar an oibleagáid cóiríocht réasúnta a chur ar fáil, ar choinníoll nach n-eascróidh aon ualach díréireach as, a bhunú i dTreoir 2000/78/CE agus in UNCRPD. Aithnítear in UNCRPD freisin a thábhachtaí atá inrochtaineacht chun a chur ar chumas daoine faoi mhíchumas lántairbhe a bhaint as cearta an duine agus as na saoirsí bunúsacha uile. Leagtar amach an inrochtaineacht mar phrionsabal ginearálta ann agus ceanglaítear ar na Stáit is páirtithe bearta iomchuí a dhéanamh chun rochtain a áirithiú ar bhonn comhionann le páirtithe eile.

- (20b) Agus measúnú á dhéanamh an bhforchuirfí ualach díréireach le bearta chun inrochtaineacht nó cóiríocht réasúnta a áirithiú, ba cheart aird a thabhairt ar roinnt tosca lena n-áirítear, *inter alia*, méid, acmhainní agus cineál na heagraíochta nó an fhiontair, mar aon le costais mheasta na mbeart sin nó ré saoil (teicniúil agus/nó eacnamaíoch) na mbonneagar agus na réad a úsáidtear chun seirbhís a sholáthar. Thairis sin, d'fhéadfadh ualach díréireach teacht chun cinn go háirithe i gcás ina mbeadh gá le hathruithe suntasacha struchtúracha chun rochtain a sholáthar ar mhaoin shochorraithe nó dhochorraithe atá faoi chosaint faoi rialacha náisiúnta mar gheall ar a luach stairiúil, cultúrtha, ealaíne nó ailtireachta.
- (20c) (nua) D'fhonn dóthain ama a thabhairt chun na ceanglais a chomhlíonadh chun freastal réasúnta a áirithiú do dhaoine faoi mhíchumas a leagtar amach sa Treoir seo, is iomchuí tréimhse thrasúí níos faide a chur ar fáil do na bearta sin.
- (21) Ba cheart an toirmeasc ar idirdhealú a bheith gan dochar do chothabháil nó do ghlacadh beart ag na Ballstáit atá ceaptha chun míbhuntáistí a d'fhulaing grúpa daoine a bhfuil reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó gnéaschlaonadh ar leith acu, nó a bhfuil meascán saintréithe acu a bhaineann leis na forais shonracha idirdhealaithe sin, a chosc nó a chúiteamh. D'fhéadfaí a áireamh ar bhearta den sórt sin tacaíocht a thabhairt d'eagraíochtaí daoine agus d'eagraíochtaí do dhaoine a bhfuil reiligiún, creideamh, míchumas, aois nó gnéaschlaonadh ar leith acu, i gcás inarb é cur chun cinn lánpháirtiú eacnamaíoch, cultúrtha nó sóisialta na ndaoine sin nó freastal ar a riachtanais ar leith an príomhchuspóir atá acu.
- (22) Leis an Treoir seo, leagtar síos íoscheanglais, ionas go dtabharfar an rogha do na Ballstáit forálacha níos fabhraí a thabhairt isteach nó a choinneáil. Níor cheart cur chun feidhme na Treorach seo a bheith ina bhonn cirt le haon chúlú i ndáil leis an staid atá ann cheana i ngach Ballstát.

- (23) Daoine a ndearnadh idirdhealú orthu bunaithe ar reiligiún nó ar chreideamh, ar mhíchumas, ar aois nó ar ghnéaschlaonadh, ba cheart cosaint dhlíthiúil leordhóthanach a bheith acu. Chun leibhéal cosanta níos éifeachtaí a sholáthar, ba cheart comhlachais, eagraíochtaí agus eintitis dhlíthiúla eile a chumhachtú chun imeachtaí a thionscnamh, lena n-áirítear thar ceann aon íospartaigh nó mar thacaíocht don íospartach sin, gan dochar do rialacha náisiúnta níos imeachta maidir le hionadaíocht agus cosaint os comhair na gcúirteanna.
- (24) Ba cheart na rialacha maidir leis an dualgas cruthúnais a oiriúnú nuair atá cás *prima facie* ann lena mbaineann idirdhealú agus, chun prionsabal na córa comhionainne a chur i bhfeidhm go héifeachtach, ba cheart an dualgas cruthúnais a aistriú ar ais chuig an bhfreagróir nuair a thugtar fianaise ar an idirdhealú sin. Mar sin féin, ní faoin bhfreagróir atá sé a chruthú go gcloíonn an t-éilitheoir le reiligiún nó creideamh ar leith, go bhfuil sé nó sí faoi mhíchumas ar leith, go bhfuil aois ar leith nó ghnéaschlaonadh ar leith aige nó aici.
- (25) Tá cosaint bhreithiúnach leordhóthanach ar íospairt de dhíth chun prionsabal na córa comhionainne a chur chun feidhme go héifeachtach.
- (26) Ina rún maidir le hobair leantach na Bliana Eorpaí um Chomhdheiseanna do Chách (2007), d'iarr an Chomhairle go mbeadh comhlachas iomlán na sochaí sibhialta ann, lena n-áirítear eagraíochtaí a dhéanann ionadaíocht ar dhaoine atá i mbaol idirdhealaithe, na comhpháirtithe sóisialta agus na geallsealbhóirí i gceapadh na mbeartas agus na gclár lena ndírítear ar idirdhealú a chosc agus comhionannas agus comhdheiseanna a chur chun cinn, ar an leibhéal Eorpach agus ar an leibhéal náisiúnta araon.

- (27) Is léir ón taithí a fuarthas agus Treoracha 2000/43/CE, 2004/113/CE agus 2006/54/CE²⁴ á gcur i bhfeidhm go ndéanfaí an chosaint ar idirdhealú ar na forais a chumhdaítear leis an Treoir seo a neartú ach comhlacht nó comhlachtaí a bheith ann i ngach Ballstát, ag a mbeadh an inniúlacht anailís a dhéanamh ar na fadhbanna atá i gceist, staidéar a dhéanamh ar réitigh fhéideartha agus cúnamh nithiúil a thabhairt d'íospartaigh an idirdhealaithe. I gcomhréir leis an gcuspóir méid agus cineál na cosanta ar idirdhealú atá bunaithe ar inscne agus ar thionscnamh ciníoch nó eitneach a leathnú chuig na forais a chumhdaítear leis an Treoir seo, ba cheart a áireamh ar inniúlachtaí an chomhlachta nó na gcomhlachtaí sin na réimsí a chumhdaítear le Treoir 2000/78/CE freisin. Féadfaidh na Ballstáit an Moladh ón gCoimisiún maidir le *Standards for Equality Bodies* [Caighdeán do Chomhlachtaí Comhionannais] an 22 Meitheamh 2018 a úsáid mar threoir chun a áirithiú go bhfeidhmeoidh na comhlachtaí sin ar bhealach éifeachtach neamhspleách.
- (28) Ba cheart do na Ballstáit bailiú sonraí maidir le cóir chomhionann agus idirdhealú a chur chun cinn, agus é d'aidhm acu go háirithe faireachán agus meastóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht na mbeart a dhéantar chun an Treoir seo a chomhlíonadh. Chun na críche sin, féadfaidh na Ballstáit, mar shampla, bonnlínte nó spriocanna intomhaiste a leagan síos, nó a bheith i mbun sonraí cáilíochtúla agus/nó cainníochtúla a bhailiú. Chun críoch na Treorach seo, ba cheart a thuiscint as sonraí maidir le cóir chomhionann agus idirdhealú go n-áirítear iontu aon fhaisnéis a bheidh úsáideach agus ábhartha chun cur síos agus anailís a dhéanamh ar staid an chomhionannais, sa chiall go léirítear inti an bhfuil idirdhealú á dhéanamh agus/nó an bhfuil comhionannas ann agus/nó méid an idirdhealaithe agus/nó an chomhionannais sin. Féadfar a áireamh ar na sonraí a bhaileofar sonraí bonnlíne, amhail sonraí déimeagrafacha agus socheacnamaíocha, sonraí maidir le neamhionannais ábhartha agus neamhionannais a tharla, nó sonraí lenar féidir measúnú a dhéanamh ar bheartais reatha nó sonraí atá bunaithe ar tháscairí maidir le cearta an duine. Ba cheart sonraí a bhailiú i gcomhréir leis an reachtaíocht agus leis an geleachtas náisiúnta agus i gcomhréir le dlí an Aontais is infheidhme, go háirithe an dlí lena rialaítear cosaint sonraí pearsanta.

²⁴ Treoir 2006/54/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 5 Iúil 2006 maidir le cur chun feidhme phrionsabal an chomhionannais deiseanna agus na córa comhionainne idir fir agus mná i gcúrsaí fostaíochta agus slí bheatha (IO L 204, 26.7.2006, lch. 23).

- (29) Ba cheart do na Ballstáit foráil a dhéanamh maidir le pionóis éifeachtacha, chomhréireacha agus athchomhairleacha i gcás sáruihte ar fhorálacha náisiúnta arna nglacadh de bhun na Treorach seo. Is féidir a áireamh ar phionóis smachtbhannaí riaracháin agus airgeadais, amhail fineálacha nó cúiteamh a íoc, mar aon le cineálacha eile smachtbhannaí.
- (30) Ós rud é nach féidir leis na Ballstáit cuspóir na Treorach seo, eadhon leibhéal comhchoiteann cosanta ar idirdhealú sna Ballstáit uile, a ghnóthú go leordhóthanach agus, de bharr fhairsinge agus éifeachtaí na gníomhaíochta atá beartaithe, gur fearr is féidir iad a ghnóthú ar leibhéal an Aontais, féadfaidh an tAontas bearta a ghlacadh, i gcomhréir le prionsabal na coimhdeachta a leagtar amach in Airteagal 5 CAE. I gcomhréir le prionsabal na comhréireachta a leagtar amach san Airteagal sin, ní théann an Treoir seo thar a bhfuil riachtanach chun an cuspóir sin a ghnóthú.
- (31) I gcomhréir le mír 34 de Chomhaontú Idirinstitiúideach an 13 Aibreán 2016 maidir le Reachtóireacht Níos Fearr²⁵, moltar do na Ballstáit a gcuid táblaí féin a tharraingt suas, ar mhaithe leo féin agus ar mhaithe le leas an Aontais, táblaí ina ndéanfar an comhghaol idir an Treoir seo agus na bearta trasuite a léiriú a mhéid agus is féidir, agus iad a chur ar fáil don phobal.

TAR ÉIS AN TREOIR SEO A GHLACADH:

²⁵ IO L 123, 12.5.2016, lch. 1.

CAIBIDIL I

FORÁLACHA GINEARÁLTA

Airteagal 1

Cuspóir

Leis an Treoir seo, leagtar síos creat chun idirdhealú a chomhrac ar fhórais reiligiúin nó creidimh, míchumais, aoise nó gnéaschlaonta, chun go gcuirfear prionsabal na córa comhionainne i bhfeidhm sna Ballstáit laistigh de raon feidhme na Treorach seo, agus cuirtear an prionsabal sin chun cinn a thuilleadh sa réimse fostaíochta agus slí bheatha dá bhforáiltear i dTreoir 2000/78/CE.

Airteagal 2

Coincheap an idirdhealaithe

1. Chun críocha na Treorach seo, ciallóidh ‘prionsabal na córa comhionainne’ nach ndéanfar aon idirdhealú ar aon cheann de na fórais dá dtagraítear in Airteagal 1.
2. Chun críocha na Treorach seo, ciallaíonn ‘idirdhealú’:
 - (a) idirdhealú díreach ar cheann de na fórais dá dtagraítear in Airteagal 1, a mheasfar a tharlaíonn i gcás ina ndéileáiltear le duine amháin le níos lú fabhair ná mar a dhéileáiltear, a déileáladh nó a dhéileálfaí le duine eile i staid inchomparáide;
 - (b) idirdhealú indíreach ar cheann de na fórais dá dtagraítear in Airteagal 1, a mheasfar a tharlaíonn i gcás ina gcuirfeadh foráil, critéar nó cleachtas a dhealraíonn a bheith neodrach, daoine a bhfuil reiligiún nó creideamh, míchumas, aois, nó claonadh gnéasach áirithe acu faoi mhíbhuntáiste ar leith i gcomparáid le daoine eile, mura rud é go bhfuil bonn cirt oibiachtúil leis an bhforáil, leis an gcritéar nó leis an gcleachtas de bharr aidhm dhlísteanach agus go bhfuil na modhanna chun an aidhm sin a ghnóthú iomchuí agus riachtanach;

- (c) ciapadh a bhaineann le ceann de na forais dá dtagraítear in Airteagal 1, a mheasfar tarlú i gcás iompar neamh-inmhianaithe arna dhéanamh arb é is aidhm nó is éifeacht dó dínit duine a shárú agus timpeallacht bhagrach, naimhdeach, tháireach, uiríslithe nó ghránna a chruthú. Sa chomhthéacs sin, féadfar coincheap an chiaptha a shainmhíniú i gcomhréir le dlíthe náisiúnta agus le cleachtas náisiúnta na mBallstát;
- (d)
- (d-a)
- (d-b) treoir a thabhairt idirdhealú a dhéanamh ar dhaoine, ar cheann de na forais dá dtagraítear in Airteagal 1;
- (e) diúltú cóiríocht réasúnta a dhéanamh ar dhaoine faoi mhíchumas, a mheasfar tarlú i gcás ina mainneofar Airteagal 4a den Treoir seo a chomhlíonadh;

3-a

- 3. Áirítear le hidirdhealú faoin Treoir seo idirdhealú atá bunaithe ar theaghlaim de na forais idirdhealaithe a leagtar amach in Airteagal 1, chomh maith le teaghlaim de cheann amháin nó níos mó de na forais sin agus aon cheann de na forais idirdhealaithe arna gcosaint faoi Threoir 2000/43/CE agus/nó faoi Threoir 2004/113/CE.
- 4.
- 5.
- 6. D'ainneoin mhíreanna 1 agus 2, ní mheasfar gur idirdhealú atá i gcóir fhabhrach ar fhorais aoise nó míchumais, más aidhm dhlisteanach an t-údar oibiachtúil atá léi, agus más iomchuí agus riachtanach na modhanna chun an aidhm sin a bhaint amach.

- 6-a Féadfaidh cóir fhabhrach chun cuimsiú, comhtháthú nó rannpháirtíocht sa tsochaí a áirithiú ar bhonn comhionann le daoine eile a bheith i bhfoirm saor-rochtana, tarairí laghdaithe nó rochtain fhabhrach do na grúpaí faoi chosaint bunaithe ar aois nó ar mhíchumas agus féadfar iad a cheadú faoin Treoir seo mar chóireáil chuí riachtanach lena bhfuil údar maith.
- 6a.
7. D'ainneoin mhír 1 agus mhír 2, féadfar difríochtaí sa chóir atá bunaithe ar aois nó ar riocht sláinte a d'fhéadfadh a bheith nasctha le míchumas duine, féadfar iad a cheadú agus seirbhísí árachais, baincéireachta agus seirbhísí airgeadais eile á soláthar i gcás ina bhfuil údar oibiachtúil leo de bharr aidhm dhlisteanach, agus más iomchuí agus riachtanach na modhanna chun an aidhm sin a bhaint amach, agus a mhéid atá an measúnú rioscaí bunaithe ar shonraí achtúireacha nó staidrimh atá cruinn nua ábhartha agus ina gcuirtear san áireamh staid aonair an iarratasóra ar an tseirbhís árachais, baincéireachta nó airgeadais eile.
- 7a. D'ainneoin mhír 2, maidir le soláthar seirbhísí árachais, baincéireachta agus seirbhísí airgeadais eile, ní idirdhealú aoise atá i ndifríocht sa chóir atá bunaithe ar aois i gcás ina bhfuil údar réasúnach oibiachtúil leis na difríochtaí i bpréimheanna agus i sochair daoine aonair de bharr aidhm dhlisteanach agus gur iomchuí agus riachtanach na modhanna chun an aidhm sin a bhaint amach, agus a mhéid atá an measúnú ar na rioscaí bunaithe ar shonraí achtúireacha nó staidrimh atá cruinn nua ábhartha agus ina gcuirtear san áireamh staid aonair an iarratasóra ar an tseirbhís árachais, baincéireachta nó airgeadais eile.

8. Beidh an Treoir seo gan dochar do bhearta a leagtar síos sa dlí náisiúnta, ar bearta iad atá iomchuí agus riachtanach, i sochaí dhaonlathach, chun an tslándáil phoiblí agus an t-ord poiblí a choimeád, chun an choireacht a chosc, chun mionaoisigh a chosaint, chun sláinte agus sábháilteacht a chosaint agus chun cearta agus saoirsí bunúsacha daoine eile a chosaint, lena n-áirítear cosaint an tsaoil phríobháidigh agus shaol an teaghlaigh, saoirse reiligiúin, saoirse comhlachais, saoirse chun tuairimí a nochtadh, saoirse an phreasa, saoirse faisnéise agus saoirse chun conradh a dhéanamh. Leis an Treoir seo, ní chuirtear teorainn le hinniúlacht na mBallstát ná ní leathnaítear inniúlacht an Aontais sna réimsí a luaitear sa mhír seo.

Airteagal 3
Raon Feidhme

1. Laistigh de theorainneacha na n-inniúlachtaí a thugtar don Aontas Eorpach agus laistigh de na teorainneacha a leagtar amach i mír 2 agus lán-urraim á tabhairt do phrionsabal na coimhdeachta agus bunreachta náisiúnta agus traidisiúin dhlíthiúla, beidh feidhm ag an toirmeasc ar idirdhealú maidir le gach duine, a mhéid a bhaineann leis an earnáil phoiblí agus leis an earnáil phríobháideach araon, lena n-áirítear comhlachtaí poiblí, i ndáil leis an méid seo a leanas:

- (a) rochtain ar chosaint shóisialta, a mhéid a bhaineann sí le slándáil shóisialta, agus ar chúnamh sóisialta, ar thithíocht shóisialta agus ar chúram sláinte.

Áireofar le rochtain faoin bpointe seo an próiseas chun faisnéis a lorg, iarratas a dhéanamh agus clárú mar aon le soláthar iarbhir beart cosanta sóisialta.

(b)

- (c) rochtain ar oideachas.

Áireofar le rochtain faoin bpointe seo an próiseas chun faisnéis a lorg, iarratas a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí oideachais, clárú dóibh mar aon le hiontráil agus rannpháirtíocht iontu;

- (d) rochtain ar agus soláthar earraí agus seirbhísí, lena n-áirítear tithíocht, atá ar fáil don phobal.

Áireofar le rochtain faoin bpointe seo an próiseas chun faisnéis a lorg, iarratas a dhéanamh, clárú, ordú, cur in áirithe, fáil ar cíós agus ceannach mar aon le soláthar agus teachtadh iarbhir na n-earraí agus na seirbhísí atá i gceist.

2. Ní bheidh feidhm ag an Treoir seo maidir leis na nithe seo a leanas:

- (a) ábhair a chumhdaítear leis an dlí teaghlaigh, lena n-áirítear stádas pósta agus uchtú, chomh maith le cearta atáirgthe, ná le teidlíochtaí gaolmhara sochar slándála sóisialta atá nasctha le stádas pósta;
- (b) eagrú agus cistiú chórais cosanta sóisialta na mBallstát, lena n-áirítear bunú agus bainistiú na gcóras sin agus na socruithe gaolmhara chomh maith le substaint, méid, ríomh agus ré na sochar agus na seirbhísí, agus na coinníollacha incháilitheachta do na sochair agus na seirbhísí sin, amhail, mar shampla, teorainneacha aoise i gcás shochair áirithe;
- (c)
- (d) eagrú agus cistiú chórais oideachais na mBallstát, lena n-áirítear institiúidí oideachais a bhunú agus a bhainistiú, inneachar na múinteoireachta agus na ngníomhaíochtaí oideachais, curaclaim a fhorbairt, próisis scrúdaithe a shainiú, agus na coinníollacha incháilitheachta, amhail, mar shampla, teorainneacha aoise do scoileanna, do scoláireachtaí nó do chúrsaí;
- (e) difríochtaí sa chóir atá bunaithe ar reiligiún nó creideamh duine maidir le hiontráil in institiúidí oideachais, a bhfuil a n-éiteas bunaithe ar reiligiún nó ar chreideamh, i gcomhréir le dlíthe, traidisiúin agus cleachtais náisiúnta.
- (f) rochtain ar earraí agus ar sheirbhísí agus soláthar earraí agus seirbhísí, lena n-áirítear tithíocht, a thairgtear laistigh de réimse an tsaoil phríobháidigh agus teaghlaigh agus na hidirbhearta a dhéantar sa chomhthéacs sin.

- 3.
- 3a. Tá an Treoir seo gan dochar do bhearta náisiúnta lena n-údaraítear nó lena dtoirmisctear siombailí reiligiúnacha a chaitheamh agus ní chuirtear teorainn le hinniúlacht eisiach na mBallstát i dtaca leis na hábhair sin.
4. Tá an Treoir seo gan dochar don reachtaíocht náisiúnta lena n-áirithítear cineál saolta an Stáit, institiúidí nó comhlachtaí Stáit, nó oideachais, nó maidir le stádas agus gníomhaíochtaí eaglaisí agus eagraíochtaí eile atá bunaithe ar reiligiún nó ar chreideamh agus ní chuirtear teorainn le hinniúlacht eisiach na mBallstát i dtaca leis na hábhair sin.
5. Ní chumhdaítear leis an Treoir seo difríochtaí sa chóir bunaithe ar náisiúntacht agus tá sí gan dochar do na forálacha agus do na coinníollacha a bhaineann le teacht isteach agus cónaí náisiúnach tríú tíortha agus daoine gan stát i gcríoch na mBallstát, agus d'aon chóir a eascraíonn as stádas dlíthiúil na náisiúnach tríú tíortha agus na ndaoine gan stát lena mbaineann.

Airteagal 4

Airteagal 4a
Cóiríocht réasúnta do dhaoine faoi mhíchumas

1. Chun a ráthú go gcomhlíonfar prionsabal na córa comhionainne i ndáil le daoine faoi mhíchumas, cuirfear cóiríocht réasúnta ar fáil laistigh de na réimsí a leagtar amach in Airteagal 3.
2. Chun críoch mhír 1, ciallaíonn cóiríocht réasúnta modhnú agus coigeartuithe riachtanacha agus iomchuí gan ualach díréireach a fhorchur, nuair is gá i gcás ar leith, chun a áirithiú go mbainfidh an duine faoi mhíchumas, ar bhonn comhionann le daoine eile, leas as an rochtain ar bheart cosanta sóisialta, ar an oideachas, agus ar tháirgí agus seirbhísí mar aon le soláthar na dtáirgí agus na seirbhísí sin, faoi raon feidhme na Treorach seo.
3. Le linn dóibh tithíocht a sholáthar, ní cheanglóidh míreanna 1 agus 2 ar na soláthraithe athruithe struchtúracha a dhéanamh ar an áitreabh nó íoc astu. I gcomhréir leis an dlí agus leis an gcleachtas náisiúnta, glacfaidh soláthraí tithíochta leis na hathruithe sin má chistítear iad ar shlí eile agus mura bhforchuirtear ualach díréireach leo.
4. Beidh forálacha an Airteagail seo gan dochar d'fhorálacha dhlí an Aontais lena gcumhdaítear inrochtaineacht nó cóiríocht réasúnta i ndáil le hearraí nó seirbhísí áirithe.

5. Ar mhaithe lena mheas an bhforchuirfí ualach díréireach leis na bearta is gá chun an tAirteagal seo a chomhlíonadh, cuirfear san áireamh, go háirithe, na nithe seo a leanas:
- a) méid, acmhainní, nádúr agus glanláimhdeachas agus glanbhrabús iompróir an dualgaís;
 - aa) an tionchar diúltach ar an duine faoi mhíchumas dá ndéantar difear de bhrí nach gcuirfear an beart iomchuí agus riachtanach ar fáil;
 - b) costas measta an bhirt is iomchuí agus is gá;
 - (c) an sochar a mheastar a bheidh ann do dhaoine faoi mhíchumas go ginearálta, agus minicíocht agus fad úsáid na n-earraí agus na seirbhísí ábhartha agus minicíocht agus fad an chaidrimh leis an díoltóir nó leis an soláthraí á gcur san áireamh;
 - ca) méid an chistiúcháin phoiblí atá ar fáil d'iompróir an dualgaís chun an beart is iomchuí agus is gá a dhéanamh;
 - d)
 - e) luach stairiúil, cultúrtha, ealaíne nó ailtireachta na maoine sochorraithe nó dochorraithe atá i gceist; agus
 - f) sábháilteacht agus praiticiúlacht na mbeart atá i gceist.

Ní mheasfar an t-ualach a bheith díréireach nuair a dhéanfar é a leigheas go leordhóthanach le bearta atá ann cheana faoi chuimsiú bheartas míchumais an Bhallstáit lena mbaineann.

2.

3.

Airteagal 5
Gníomhaíocht dhearfach

1. D'fhonn comhionannas iomlán a áirithiú sa chleachtas, ní chuirfidh prionsabal na córa comhionainne cosc ar aon Bhallstát bearta sonracha a choimeád ar bun nó a ghlacadh chun míbhuntáistí a bhaineann le reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach a chosc nó a chúiteamh.

Airteagal 6
Na híoscheanglais

1. Féadfaidh na Ballstáit forálacha a thabhairt isteach nó a choinneáil atá níos fabhraí do chosaint phrionsabal na córa comhionainne ná na forálacha a leagtar síos sa Treoir seo.
2. Ní bheidh cur chun feidhme na Treorach seo ina fhoras, i gcás ar bith, chun laghdú a dhéanamh ar an leibhéal cosanta in aghaidh idirdhealaithe a thugann na Ballstáit cheana féin sna réimsí a chumhdaítear faoin Treoir seo.

CAIBIDIL II

LEIGHEASANNA AGUS FORFHEIDHMIÚ

Airteagal 7

Cearta a chosaint

1. Áiritheoidh na Ballstáit go mbeidh nósanna imeachta breithiúnacha agus/nó riaracháin, lena n-áirítear, i gcás ina measfaidh siad gurb íomchuí é, nósanna imeachta idir-réitigh, le haghaidh fhorfheidhmiú na n-oibleagáidí faoin Treoir seo ar fáil do gach duine a mheasann go ndearnadh éagóir orthu trí mhainneachtain prionsabal na córa comhionainne a chur i bhfeidhm maidir leo, fiú amháin nuair a bheidh deireadh leis an gcaidreamh ina líomhnaítear gur tharla an t-idirdhealú.
2. Maidir le comhlachais, eagraíochtaí nó eintitis dhlíthiúla eile, a bhfuil leas dlisteanach acu, i gcomhréir leis na critéir a leagtar síos lena ndlí náisiúnta, chun a áirithiú go gcomhlíonfar forálacha na Teorach seo, áiritheoidh na Ballstáit go bhféadfaidh siad a bheith rannpháirteach, thar ceann nó le tacaíocht an ghearánaigh, le formheas an ghearánaigh, in aon nós imeachta breithiúnach agus/nó riaracháin dá bhforáiltear chun oibleagáidí faoin Treoir seo a fhorfheidhmiú.
3. Beidh míreanna 1 agus 2 gan dochar do rialacha náisiúnta maidir le teorainneacha ama chun caingne a thionscnamh maidir le prionsabal na córa comhionainne.

Airteagal 8
Dualgas cruthúnais

1. Déanfaidh na Ballstáit cibé bearta is gá, i gcomhréir lena gcórais náisiúnta bhreithiúnacha, chun a áirithiú, maidir le daoine a mheasann go ndearnadh éagóir orthu toisc nár cuireadh prionsabal na córa comhionainne i bhfeidhm maidir leo, nuair a dhéanfaidh siad fíorais as a bhféadfar a thoimhdiú go ndearnadh idirdhealú a shuíomh os comhair cúirte nó údarás inniúil eile, gur faoin bhfreagróir a bheidh sé a chruthú nach ndearnadh aon sárú ar an toirmeasc ar idirdhealú.
2. Ní chuirfear cosc ar na Ballstáit le mír 1 rialacha fianaise a thabhairt isteach atá níos fabhraí d'éilitheoirí.
3. Ní bheidh feidhm ag mír 1 maidir le nósanna imeachta coiriúla.
4. Féadfaidh na Ballstáit a chinneadh gan mír 1 a chur i bhfeidhm maidir le nósanna imeachta ina ndéanann an chúirt nó comhlacht inniúil eile fíorais an cháis a imscrúdú.
5. Beidh feidhm ag míreanna 1, 2, 3 agus 4 den Airteagal seo freisin maidir le haon imeachtaí dlíthiúla a thionscnófar i gcomhréir le hAirteagal 7(2).

Airteagal 9
Íospairt

Tabharfaidh na Ballstáit isteach ina gcórais dlí náisiúnta cibé bearta is gá chun daoine aonair a chosaint ar aon chóir dhíobhálach nó iarmhairt dhíobhálach mar fhreagairt ar ghearán nó ar imeachtaí arb é is aidhm dóibh comhlíonadh phrionsabal na córa comhionainne a fhorfheidhmiú.

Airteagal 10
Faisnéis a scaipeadh

Áiritheoidh na Ballstáit go ndéanfar na forálacha a ghlacfar de bhun na Treorach seo, mar aon leis na forálacha ábhartha atá i bhfeidhm cheana féin, a thabhairt ar aird do na daoine lena mbaineann ar bhealaí iomchuí ar fud a gcríche.

Airteagal 11
Idirphlé leis na geallsealbhóirí ábhartha

D'fhonn prionsabal na córa comhionainne a chur chun cinn, spreagfaidh na Ballstáit idirphlé le geallsealbhóirí ábhartha, a bhfuil leas dlisteanach acu, i gcomhréir lena ndlí agus a gcleachtas náisiúnta, rannchuidiú le comhrac an idirdhealaithe ar na forais agus sna réimsí a chumhdaítear leis an Treoir seo.

Airteagal 12

Comhlachtaí chun an Chóir Chomhionann a Chur chun cinn

1. Ainmneoidh na Ballstát comhlacht nó comhlachtaí chun cóir chomhionann a chur chun cinn i dtaca le gach duine gan beann ar a reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó claonadh gnéasach. Féadfaidh na comhlachtaí sin a bheith mar chuid de ghníomhaireachtaí a bhfuil sé de chúram orthu ar an leibhéal náisiúnta cearta an duine a chosaint nó cearta daoine aonair a choimirciú.
2. Áiritheoidh na Ballstáit go n-áireofar ar inniúlachtaí na gcomhlachtaí sin an méid seo a leanas:
 - (a) gan dochar do cheart na n-íospartach agus na gcomhlachas, na n-eagraíochtaí ná na n-eintiteas dlíthiúil eile dá dtagraítear in Airteagal 7(2), cúnamh neamhspleách a sholáthar d'íospartaigh an idirdhealaithe agus iad ag leanúint dá ngearáin maidir le hidirdhealú,
 - (b) suirbhéanna neamhspleácha a dhéanamh maidir le hidirdhealú, agus
 - (c) tuarascálacha neamhspleácha a fhoilsiú agus moltaí a dhéanamh maidir le haon saincheist a bhaineann leis an idirdhealú sin.
- 3.

CAIBIDIL III

FORÁLACHA CRÍOCHNAITHEACHA

Airteagal 13

Comhlíonadh

Déanfaidh na Ballstáit na bearta is gá chun a áirithiú go n-urramófar prionsabal na córa comhionainne laistigh de raon feidhme na Treorach seo agus go háirithe:

- (a) go gcuirfear deireadh le haon dlíthe, rialacháin agus forálacha riaracháin atá contrártha do phrionsabal na córa comhionainne;
- (b) maidir le haon fhorálacha conarthacha, rialacha inmheánacha gnóthas, agus rialacha lena rialaítear comhlachais bhrabúsacha nó neamhbhrabúsacha atá contrártha do phrionsabal na córa comhionainne, go ndearbhófar iad a bheith ar neamhní go hiomlán, nó go bhféadfar a dhearbhu go bhfuil siad ar neamhní go hiomlán, nó go leasófar iad.

Airteagal 14

Pionóis

Déanfaidh na Ballstáit na rialacha a bhaineann leis na pionóis is infheidhme maidir le sáruithe ar fhorálacha náisiúnta arna nglacadh de bhun na Treorach seo a leagan síos agus glacfaidh siad gach beart is gá lena áirithiú go gcuirfear i bhfeidhm iad. Féadfar íocaíocht chúitimh a áireamh sna pionóis, nach féidir a shrianadh trí uasteorainn a shocrú roimh ré, agus ní mór dóibh a bheith éifeachtach, comhréireach agus athchomhairleach.

Airteagal 14a

Príomhshruthú inscne

I gcomhréir le hAirteagal 8 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, cuirfidh na Ballstáit san áireamh, agus an Treoir seo á cur chun feidhme acu, an aidhm deireadh a chur le neamhionannais idir fir agus mná, agus comhionannas eatarthu a chur chun cinn.

Airteagal 15
Cur chun feidhme

1. Na forálacha reachtaíochta, rialúcháin agus riaracháin is gá chun an Treoir seo a chomhlíonadh, déanfaidh na Ballstáit iad a thabhairt i bhfeidhm faoin [4 bliana tar éis an ghlactha]. Cuirfidh siad an Coimisiún ar an eolas faoi sin láithreach agus cuirfidh siad téacs na bhforálacha sin in iúl don Choimisiún.

Nuair a ghlacfaidh na Ballstáit na bearta sin, beidh tagairt iontu don Treoir seo nó beidh an tagairt sin ag gabháil leo tráth a bhfoilsithe oifigiúil. Leagfaidh na Ballstáit síos an bealach a ndéanfar na tagairtí sin.

1a.

1b.

1c.

2. Maidir le hAirteagal 4a, féadfaidh na Ballstáit a chinneadh síneadh suas le 2 bhliain a chur leis an tréimhse thrasúí dá dtagraítear i mír 1. Chun na críche sin, tabharfaidh na Ballstáit fógra don Choimisiún faoin gcinneadh sin agus cuirfidh siad an dáta trasúí ábhartha in iúl faoin [4 bliana tar éis a ghlactha].

2a.

3.

3a.

4. Déanfaidh na Ballstáit bailiú sonraí maidir le cóir chomhionann agus neamh-idirdhealú a chur chun cinn. Baileofar sonraí i gcomhréir leis an reachtaíocht agus leis an gcleachtas náisiúnta agus i gcomhréir le dlí an Aontais is infheidhme, go háirithe an dlí maidir le cosaint sonraí pearsanta.

Airteagal 16

Tuarascáil

1. Faoin [dhá bhliain tar éis an dáta dá bhforáiltear in Airteagal 15(1)] agus gach cúig bliana ina dhiaidh sin, cuirfidh na Ballstáit an fhaisnéis uile is gá in iúl don Choimisiún chun tuarascáil a tharraingt suas do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle maidir le cur i bhfeidhm na Treorach seo.
2. Cuirfear san áireamh sa tuarascáil ón gCoimisiún, de réir mar is iomchuí, dearchthaí na gcomhlachtaí comhionannais náisiúnta agus na ngeallsealbhóirí ábhartha, chomh maith le dearchthaí Ghníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chearta Bunúsacha. I gcomhréir le prionsabal an phríomhshruthaithe inscne, soláthrófar sa tuarascáil sin, *inter alia*, measúnú ar thionchar na mbeart arna ndéanamh ar mhná agus ar fhir. I bhfianaise na faisnéise a gheofar, áireofar sa tuarascáil sin, más gá, tograí chun an Treoir seo a athbhreithniú agus a thabhairt cothrom le dáta.

Airteagal 17

Teacht i bhfeidhm

Tiocfaidh an Treoir seo i bhfeidhm lá a foilsithe in *Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh*.

Airteagal 18

Seolaithe

Is chuig na Ballstáit a dhírítear an Treoir seo.
